

Galeria Arsenal w Białymstoku
10 stycznia – 13 lutego 2020

Patrycja Orzechowska Retrogradacja #2

Joanna Kobyłt

Patrycja Orzechowska. *Retrogradacja #2*

Retrogradacja to termin pochodzący ze słownika astronomii. Opisuje pozorny ruch wsteczny planety w danym układzie orbitalnym, będący jedynie złudzeniem optycznym obserwowanym z Ziemi. Zjawisko to zostało zauważone już w starożytności, a jego łacińska nazwa wywodzi się z astrologii hellenistycznej. *Retro* oznacza „wstecz” lub „w przeszłości”, a *gradus* to „stopniowanie, wzrost, uporządkowanie rosnące”. W tytule swojej wystawy Patrycja Orzechowska nadaje temu słowu nowy, metaforyczny sens. Przedrostek oznacza tu nie tyle stylizowanie na przeszłość, co spojrzenie w jej kierunku, ruch wstecz. Rdzeń natomiast odnosi się do zbieraczej strategii artystki, która gromadząc różnorakie obiekty, tworzy osobiwą antykolekcję. Sumą obu znaczeń nazwana została wizualna opowieść o wytwórczej działalności człowieka łącząca w sobie wizje przeszłości i przyszłości.

Strategią artystyczną Orzechowskiej jest zbieractwo, dowartościowujące przedmiot jako rezultat ludzkiej (i nie tylko) działalności. Z otaczającego nas produkcyjnego nadmiaru artystka przechwytuje obiekty zużyte, niedziałające, te ewidentnie stworzone ludzką ręką i te sprawiające wrażenie wytworów natury, odpady przemysłowe, fragmenty większej całości. Zazwyczaj uznawane za nieprzydatne i bezwartościowe rzadko interesują innych kolekcjonerów. Z narastającego latami zbioru Orzechowska tworzy instalacje i asamblaże, zmieniając znaczenie przedmiotów ze zwykłych towarzyszy życia codziennego na dzieła sztuki. Wyrwane z oryginalnego kontekstu i umieszczone w pracach artystki rozpoczynają ontologiczną wędrówkę pomiędzy tym, czym były, a tym, czym mogą być.

Jak unieść świat na własnych barkach? – to jeden z najpopularniejszych cytatów z Aby’ego Warburga, historyka i teoretyka sztuki, kulturoznawcy, twórcy *Atlasu Mnemosyne*. Jak unieść przeszłość i przyszłość, kiedy wiemy o jednej i drugiej niemal wszystko i nic zarazem? Tytułowa instalacja Orzechowskiej *Retrogradacja* składa się z totemów-atlasów dźwigających ciężary planet. Całość zaaranżowana została z elementów wypartych przez współczesne technologie, przedmiotów, które lada moment będziemy oglądać tylko w muzeach lub wykopywać na stanowiskach archeologicznych. Otwierająca wizualny esej praca sygnalizuje to, co artystkę interesuje najbardziej: pierwotną inklinację gatunku ludzkiego do zmiany – jak nazwała to Hannah Arendt – „planety w świat”.

Atlas to mitologiczny dźwigacz, tytan podtrzymujący sferę niebieską – ale także zbiór map, ilustracji dotyczących danego obszaru geograficznego, słowem wszystko, co do tej pory ludzka wiedza zgromadziła i zamknęła w racjonalnych ramach. Orzechowska używa atlasu krytycznie jako narzędzia do przyglądania się wytwórczej działalności człowieka. Jednak to nie praca ludzkich rąk jest najbardziej interesująca, lecz to, co spod nich wychodzi – przedmioty. Artystka zestawia wizualność obiektów kultury materialnej stworzonych w różnych okresach historycznych, ukazując schizofreniczne rozdarcie wewnątrz kultury. W cyklu *Myśloformy* wybrzmiewają podobieństwa pomiędzy tym, co prehistoryczne, naturalne, a tym, co wtórne i sztuczne, stanowiące powidok pierwotnych potrzeb. Pracom tym towarzyszą szklane naczynia Dewara (wnętrza termosów), które w retrofuturystycznej narracji artystki zmienione zostały w cmentarzysko urn twarzowych. Z kolei w serii fotografii *Ashes to Ashes* Orzechowska obserwuje balijskie rytuały ciałopalenia składające się na ceremonię pogrzebową Ngaben. Zainspirowana scenerią tłących się popiołów tworzyła instalacje, wykorzystując resztki ceramiki, zwęglonych owoców i skorupki jaj. Płomienie rytuału przejścia scalają przedmioty, ciała zwierząt i ludzi w jedną materię. Czarne martwe natury ustawione przez artystkę na tle egzotycznego krajobrazu balijskiej przyrody wydają się niesamowite; gdyby nie znany kontekst, mogłyby sprawiać wrażenie bycia poza czasem. Nie są ani przeszłością, ani przyszłością, ani teraźniejszością. Wobec nieustającego obiegu materii czas jest przecież wartością względną.

„Retrogracja #2” to kolejna edycja „wędrującego” w różne obszary i znaczenia projektu Orzechowskiej, w którym główną rolę odgrywają przedmioty. Podczas kolejnych odsłon obiekty wykorzystywane przez autorkę otrzymują nowe wcielenia i możliwości żywotów. *Otoczające nas rzeczy mówią więcej o nas samych niż wypowiedane przez nas słowa. Wciąż na nowo produkowana, zużywana i wyrzucana materialność jest wyzwaniem, z którym musimy zmierzyć się już teraz* – mówi artystka. Wyzwanie to można rozwinąć w pozytywne, twórcze, jak i negatywne, destrukcyjne scenariusze. Wszystko zależy od nas.

Wydarzenia towarzyszące

Miejsce: Galeria Arsenał, ul. A. Mickiewicza 2 (chyba że zaznaczono inaczej)

11.01 (sobota), godz. 11

Oprowadzanie autorsko-kuratorskie po wystawach
Małgorzaty Niedzielko *ANHEDONIA* i Patrycji Orzechowskiej *RETROGRADACJA #2*
Wstęp wolny

11.01 (sobota), godz. 14

Warsztaty dla osób z dysfunkcją wzroku *Słowo-tłok* prowadzone przez artystkę Patrycję Orzechowską
Bez opłat. Obowiązują zapisy: j.zieniuk@galeria-arsenal.pl, tel. 85 874 20 61

11.01–13.02 (wtorek – niedziela), godz. 10–17

WY-twórcy – samoobsługowe koszyki dla rodzin i przyjaciół z zestawami kreatywnych zadań pogłębiających odbiór wystaw Małgorzaty Niedzielko *ANHEDONIA* i Patrycji Orzechowskiej *RETROGRADACJA #2*
W cenie biletu na wystawę (w czwartki bezpłatnie), bez zapisów

13.01 (poniedziałek), godz. 12.30

Spotkanie z artystką Patrycją Orzechowską, autorką wystawy *RETROGRADACJA #2*
Miejsce: Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych im. A. Grottgera, pl. T. Kościuszki 1, Supraśl
Wstęp wolny

16.01–13.02 (wtorek – piątek)

Oprowadzanie z audiodeskrypcją po wystawach
Małgorzaty Niedzielko *ANHEDONIA* i Patrycji Orzechowskiej *RETROGRADACJA #2*
Bez opłat. Obowiązują zapisy: j.zieniuk@galeria-arsenal.pl, tel. 85 874 20 61

18.01 (sobota), godz. 11

Oprowadzanie w języku białoruskim po wystawach
Małgorzaty Niedzielko *ANHEDONIA* i Patrycji Orzechowskiej *RETROGRADACJA #2*
Przewodniczka: Alina Wawrzeńnik
Wstęp wolny

20.01–13.02 (wtorek – piątek), godz. 10–15

Warsztaty SEPPPO dla licealistów i studentów towarzyszące wystawom
Małgorzaty Niedzielko *ANHEDONIA* i Patrycji Orzechowskiej *RETROGRADACJA #2*
Prowadzenie: Katarzyna Kida, Justyna Kołodko-Bietkał, Izabela Liżewska, Justyna Zieniuk
Bez opłat. Obowiązują zapisy grup: j.zieniuk@galeria-arsenal.pl

23–26.01 i 30.01–2.02 (czwartek – niedziela), godz. 10–18

SZYJEMY NOTESY! Warsztaty introligatorskie towarzyszące wystawie Patrycji Orzechowskiej *RETROGRADACJA #2*
Wiek: od 6 lat (dorośli również mile widziani)
Prowadzenie: Muzeum Sztuki Drukarskiej i Papiernictwa
Opłata od osoby: 10 zł. Obowiązują zapisy: poczta@muzeumdruku.pl lub 725 783 392
Zajęcia trwają ok. 1,5 godziny (dzień i godzina do uzgodnienia przy zapisywaniu)

3–13.02 (wtorek – piątek) godz. 10–15

Warsztaty dla szkół, przedszkoli i grup zorganizowanych połączone z oprowadzaniem po wystawach
Małgorzaty Niedzielko *ANHEDONIA* i Patrycji Orzechowskiej *RETROGRADACJA #2*
Prowadzenie: Justyna Kołodko-Bietkał, Izabela Liżewska, Justyna Zieniuk
Opłata od osoby: 4 zł; 2 zł (z Białostocką Kartą Dużej Rodziny i Kartą Dużej Rodziny)
Obowiązują zapisy grup: j.bietkał@galeria-arsenal.pl

Patroni medialni:

Galeria Arsenał, ul. A. Mickiewicza 2, 15-222 Białystok, tel. 857420353, mail@galeria-arsenal.pl, galeria-arsenal.pl
miejska instytucja kultury

Wystawa czynna: wtorek – niedziela w godz. 10–18. Ostatnie wejście na wystawę o godz. 17.30.

Bilet normalny 8 zł, ulgowy 4 zł. W czwartki wstęp wolny.

Galeria honoruje Kartę Dużej Rodziny, Białostocką Kartę Dużej Rodziny oraz Kartę Aktywnego Seniora 60+.

W ramach programu KULTURA DOSTĘPNA, wdrażanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, osoby uczące się, które nie ukończyły 26. roku życia, mogą zwiedzać wystawy za złotówkę.

